

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

**з дисципліни
«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА США»**

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини _____
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» _____
(шифр і назва)
освітня програма _____ «Міжнародні відносини та регіональні студії» _____
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ за вибором _____
(обо'язкова/ за вибором)
факультет _____ міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу _____

Укладач: канд. іст. наук, доц. Онацький М. Ю.

1. Навчальний контент:

Тема 1. Витоки зовнішньої політики США

Особливості геополітичного положення та зовнішньої політики США наприкінці XVIII – у XIX ст. Територіальна експансія та дипломатична діяльність США у XIX ст. «Доктрина Монро» як ідеологічна основа міжнародної діяльності Вашингтону у XIX – на початку XX ст. Посилення економічної та політичної могутності Сполучених Штатів в останній третині XIX ст.

Тема 2. Трансформація зовнішньополітичного курсу США у першій половині XX ст.

Міжнародне становище на початку XX ст. Участь США у Першій Світовій війні. Дипломатична діяльність США у міжвоєнний період. Політика ізоляціонізму та її сутність. «Велика депресія» та її геоекономічні наслідки. США у Другій Світовій війні. Політичні та економічні наслідки Другої Світової війни для країн Європи та США.

Тема 3. Зовнішня політика США в період «холодної війни»

Формування післявоєнного біполярного світу та початок «холодної війни». США та створення військово-політичного блоку НАТО. Зовнішня політика США в 1950-х – 1960-х рр. «Карибська криза» 1962 р. та її врегулювання. Локальні конфлікти як прояв глобального протистояння двох наддержав. Особливості зовнішньополітичного курсу США в 1970-х рр. Політика «розрядки» та проблема ядерного роззброєння. Загострення міжнародної ситуації наприкінці 1970-х – на початку 1980-х рр. та посилення конфронтації між СРСР та США в період президентства Р. Рейгана. Політика «перебудови» в СРСР завершення «холодної війни». Геополітичні трансформації наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. та їх міжнародні наслідки.

Тема 4. Роль та місце США в постбіполярному світі

Трансформація зовнішньої політики США наприкінці XX – на початку XXI ст. Проблеми світового лідерства та формування нового світового порядку. Стратегія глобального домінування та її сутність.

Тема 5. Європейська політика США

Особливості відносин США та країн Західної Європи в період "холодної війни". США та Європейський Союз: проблеми формування двосторонніх відносин в постбіполярний період. Американсько-німецькі стосунки наприкінці XX – у XXI ст.: проблеми та перспективи. Особливості американсько-британського партнерства. Франція та США: суперечності розвитку двосторонніх відносин. Трансформація відносин США та країн Центрально-Східної Європи.

Тема 6. Близькосхідний вектор зовнішньої політики США

Країни арабського світу в системі зовнішньополітичних координат Сполучених Штатів Америки. США та Ізраїль: особливості стратегічного партнерства у другій половині XX – на початку XXI ст. Арабо-ізраїльський конфлікт та зовнішньополітична позиція США. США – Іран: суперечності розвитку двосторонніх відносин. Американсько-турецькі

стосунки та їх трансформація у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Військово-політичні конфлікти на Близькому Сході та участь у них США.

Тема 7. Політика США на Далекому Сході

Китай у зовнішньополітичній стратегії США. Американсько-японське стратегічне партнерство у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Південна Корея в системі зовнішньої політики США. КНДР - США: особливості та суперечності двосторонніх відносин у 1990-х – 2000-х рр. "Ядерна програма" Північної Кореї як фактор міжнародної напруги в ХХІ ст.

Тема 8. США та країни пострадянського простору

Трансформація політики США на пострадянському просторі. Стратегічні цілі США регіоні. США – Росія: специфіка розвитку двосторонніх відносин у постбіполярний період Роль і місце України в сучасній глобальній стратегії США. США та країни Центральної Азії: особливості двосторонньої взаємодії. Закавказзя в системі зовнішньополітичних координат США.

Рекомендована література

Основна

1. Годлевський М. "М'яка сила" як засіб зовнішньої політики США за адміністрації Барака Обама. *Вісник Київського національного університету імені Т.Шевченка*. Серія "Історія". 2014. Вип. 2. (120). С. 14 – 17.
2. Жигайло В.М. Місце США на міжнародній арені в ХХІ столітті. *Політус: науковий журнал*. 2017. Вип. 4. С. 107 – 112.
3. Bush G.W. Decision points. New York, Broadway: Paperbacks. 2010. 497 p.
4. Clinton B. My life. New York, Alfred A. Knopf. 2004. 957 p. xliii.
5. Lind M. Made in Texas. George W. Bush the Southern Takeover of American Politics. New America books. 2003. 201 p.
6. Powel C., Persico J. E. My American journey. New York, Ballantine books. 640 p.
7. Rice C. No higher honor. A memoir of my years in Washington. New York, Broadway: Paperbacks. 765 p.

Допоміжна

1. Жигайло В.М. Пріоритетні напрямки зовнішньої політики США. *Психологічні виміри культури, економіки, управління*. Науковий журнал. 2018. № XI. С. 390 – 396.
2. Лебеденко С.Б. Теоретичні аспекти розроблення й реалізації зовнішньої політики США. *Наукові праці МАУП*. 2016. Вип. 49 (2). С. 13 – 17.
3. Погоріла Н. Концептуальний вимір зовнішньої політики США. *Вісник Київського національного університету імені Т.Шевченка*. Серія "Міжнародні відносини". 2016. Вип. 1 (44/45). С.33 – 36.
4. Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство. *Збірник матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції* (15 травня 2015 р., м. Львів). Ч. 2. Львів, 2015. 833 с.

Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Кондратюк С. Еволюція зовнішньополітичної стратегії ФРН у контексті протиріч між європейською й американською складовими трансатлантичної вісі. С. 296 – 302. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19884/49/Kondratyuk.pdf?sequence=1>
2. Лозовицький О. Французько-американське суперництво як чинник зовнішньополітичного курсу США в Європі у другій половині ХХ ст. *Американська історія та політика*. 2016. № 2. С. 48 – 55. URL: http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21C OLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=%D0%96101450/2016/2
3. Мітрофанова О.О. Стратегічне партнерство зі США провідних європейських акторів. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 120 (Ч. I). С. 84 – 93.
4. Погорська І. І., Лакішик Д.М. «Арабський вектор» сучасної зовнішньої політики США: глобальні підвалини і регіональні особливості. С. 1 – 20 URL: <https://vmv.kyumu.edu.ua/v/p08/12.pdf>
5. Погорська І. І., Лакішик Д.М. «Арабський вектор» сучасної зовнішньої політики США: глобальні підвалини і регіональні особливості. С. 1 – 20 URL: <file:///F:/%D0%9B%D0%B8%D1%>
6. Фесенко М.В. Зовнішня та безпекова політика США і Франції: трансатлантичний вимір. *Міжнародні відносини*. Серія: Політичні науки. 2015. № 9. С.1 – 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2764/2468

2. Семінарських занять, самостійної роботи:

Назва теми
<p><i>Тема 1. Витоки та принципи зовнішньої політики США</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Історичні витоки зовнішньої політики США2. «Доктрина Монро» як ідеологічна основа міжнародної діяльності Вашингтону у ХІХ – на початку ХХ ст.3. Територіальна експансія та дипломатична діяльність США у ХІХ ст. – на початку ХХ ст.4. Посилення економічної та політичної могутності Сполучених Штатів в останній третині ХІХ ст.5. Дипломатична служба в США та її специфіка
<p><i>Тема 2. «Трансформація зовнішньополітичного курсу США у першій половині ХХ ст.»</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Міжнародне становище на початку ХХ ст.2. США та їх участь у Першій Світовій війні3. Дипломатична діяльність США у міжвоєнний період. Політика ізоляціонізму та її сутність4. США у Другій Світовій війні5. Політичні та економічні наслідки Другої Світової війни для країн Європи та США

Тема 3, 4. «Зовнішня політика США в період «холодної війни»»

1. Роль та місце Сполучених Штатів Америки в процесі економічної відбудови Західної Європи.
2. Трансатлантичне військово-політичне співробітництво в період «холодної війни»
3. Дипломатична діяльність США в 1950-х – 1960-х рр. «Карибська криза» 1962 р. та її врегулювання
4. Особливості зовнішньополітичного курсу США в 1970-х рр. Політика «розрядки» та проблема ядерного роззброєння
5. Загострення міжнародної ситуації наприкінці 1970-х – на початку 1980-х рр. та посилення конфронтації між СРСР та США в період президентства Р. Рейгана
6. Політика «перебудови» в СРСР та завершення «холодної війни»
7. Трансформація зовнішньої політики США наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Тема 5. «Роль та місце США в постбіполярному світі. Європейська політика США»

1. Геополітичні трансформації наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. та їх міжнародні наслідки. Еволюція зовнішньої політики США наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
2. Роль та місце Сполучених Штатів Америки в умовах постбіполярного світу
3. США – ЄС: трансформація двосторонніх відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
4. США та країни ЄС: особливості двосторонньої взаємодії на сучасному етапі:
 - американо-британське стратегічне партнерство та його специфіка;
 - США – ФРН: особливості двосторонньої взаємодії на сучасному етапі;
 - суперечності розвитку американо-французьких відносин.
5. Розвиток відносин Сполучених Штатів Америки з країнами Центрально-Східної Європи

Тема 6. «Близькосхідний вектор зовнішньої політики США»

1. Країни арабського світу в системі зовнішньополітичних координат Сполучених Штатів Америки
2. США та Ізраїль: особливості стратегічного партнерства у др. пол. ХХ – в ХХІ ст.
3. Американо-турецькі стосунки: еволюція, сучасний стан та перспективи розвитку
4. США – Іран: трансформація двосторонніх відносин у др. пол. ХХ – в ХХІ ст.
5. Військово-політичні конфлікти на Близькому Сході та участь у них США

Тема 7. «Політика США на Далекому Сході»

1. Китай у зовнішньополітичній стратегії США
2. Американо-японське стратегічне партнерство в другій половині ХХ – у ХХІ ст.
3. Південна Корея в системі зовнішньої політики США
4. КНДР – США: суперечності двосторонніх відносин у 1990-х – 2000-х рр.

Тема 8. «США та країни пострадянського простору».

1. Трансформація політики США на пострадянському просторі
2. США – Росія: специфіка розвитку двосторонніх відносин у постбіполярний період
3. Закавказзя в системі зовнішньополітичних координат США
4. США та країни Центральної Азії: особливості двосторонньої взаємодії

Завдання для самостійної роботи:

Види, зміст самостійної роботи
<p>Тема 1. Витоки зовнішньої політики США</p> <p><i>Завдання:</i> поглибити знання з історії Сполучених Штатів Америки, з'ясувати особливості геополітичного положення та зовнішньої політики США наприкінці XVIII – у XIX ст. а також специфіку формування системи прийняття зовнішньополітичних рішень у Сполучених Штатах Америки.</p>
<p>Тема 2. Трансформація зовнішньополітичного курсу США у першій половині XX ст.</p> <p><i>Завдання:</i> поглибити теоретичні знання з історії розвитку США у першій половині XX ст., визначити сутність політика ізоляціонізму у міжвоєнний період, дослідити роль та місце Сполучених Штатів у Першій та Другій Світових війнах, з'ясувати політичні та економічні наслідки Першої та Другої Світових воєн для країн Європи та США.</p>
<p>Тема 3. Зовнішня політика США в період «холодної війни».</p> <p><i>Завдання:</i> поглибити знання з історії міжнародних відносин другої половини XX ст., дослідити процес трансформації зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки в роки «холодної війни».</p>
<p>Тема 4. Роль та місце США в постбіполярному світі</p> <p><i>Завдання:</i> ознайомитись зі змістом сучасних наукових підходів щодо ролі та місця Сполучених Штатів Америки в постбіполярний період, розглянути процес трансформації зовнішньої політики США наприкінці XX – на початку XXI ст.</p>
<p>Тема 5. Європейська політика США</p> <p><i>Завдання:</i> проаналізувати особливості взаємодії США з Європейським Союзом, а також із провідними країнами Європи в 1990-х – 2000-х рр., дослідити характер трансатлантичного співробітництва в політичній, економічній та військовій сферах. Підготувати презентацію.</p>
<p>Тема 6. Близькосхідний вектор зовнішньої політики США</p> <p><i>Завдання:</i> з'ясувати роль та місце країн арабського світу в системі зовнішньополітичних координат Сполучених Штатів Америки, проаналізувати особливості стратегічного партнерства США та Ізраїлю, дослідити характер американсько-турецької взаємодії, розкрити суперечливість розвитку стосунків США та Ірану в другій половині XX – на початку XXI ст.</p>
<p>Тема 7. Зовнішня політика США на Далекому Сході</p> <p><i>Завдання:</i> дослідити роль та місце КНР у зовнішньополітичній стратегії США, проаналізувати специфіку американо-японського стратегічного партнерства у другій половині XX – на початку XXI ст., з'ясувати характер двосторонніх відносин США та Південної Кореї на сучасному етапі, розкрити суперечності стосунків КНДР – США в 1990-х – 2000-х рр.</p>
<p>Тема 8. США та країни пострадянського простору</p> <p><i>Завдання:</i> дослідити процес трансформації зовнішньої політики США на пострадянському просторі, визначити стратегічні цілі США в регіоні, з'ясувати характер відносин Сполучених Штатів Америки з провідними державами пострадянського простору.</p>

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післяатестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни

Зразок тестів для поточного та підсумкового контролю

1. США оголосили про вихід із «ядерної угоди» з Іраном в:

1. 2015 р.
2. 2016 р.
3. 2018 р.
4. 2020 р.

2. «Концепція двох опор» була відображена в:

1. «доктрині Трумена»
2. «доктрині Ейзенхауера»
3. «доктрині Ніксона»
4. «доктрині Картера»

Завдання для підсумкового контролю

1. Геополітичні фактори у зовнішній політиці США
2. «Доктрина Монро» як ідеологічна основа міжнародної діяльності Вашингтону у XIX – на початку XX ст.
3. Територіальна експансія та дипломатична діяльність США у XIX ст. – на початку XX ст.
4. Посилення економічної та політичної могутності Сполучених Штатів в останній третині XIX ст.
5. Система прийняття зовнішньополітичних рішень у Сполучених Штатах Америки: основні учасники процесу
6. США та їх участь у Першій Світовій війні
7. Дипломатична діяльність США у міжвоєнний період. Політика ізоляціонізму та її сутність
8. США у Другій Світовій війні
9. «Доктрина Трумена» та «План Маршала»: роль та місце в процесі економічної відбудови Західної Європи
10. Зовнішня політика США в 1950-х – 1960-х рр. «Карибська криза» 1962 р. та її врегулювання
11. Особливості зовнішньополітичного курсу США в 1970-х рр.
12. Політика «розрядки» та проблема ядерного роззброєння
13. Загострення міжнародної ситуації наприкінці 1970-х – на початку 1980-х рр. та посилення конфронтації між СРСР та США в період президентства Р. Рейгана
14. Політика «перебудови» в СРСР та завершення «холодної війни»
15. Геополітичні трансформації наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. та їх міжнародні наслідки
16. Трансформація зовнішньої політики США наприкінці XX – на початку XXI ст.

17. Проблеми світового лідерства та формування нового світового порядку наприкінці ХХ ст.
18. Національні інтереси та зовнішня політика Сполучених Штатів Америки
19. Еволюція регіональних пріоритетів у зовнішній політиці США. Зовнішня політика США за президентства Б. Клінтона
20. Зовнішньополітична стратегія США за президентства Дж. Буша-молодшого
21. Особливості зовнішньополітичного курсу США в період президентства Б.Обами
22. Основні вектори зовнішньої політики США в період президентства Д. Трампа
23. Зовнішньополітична стратегія США в умовах глобального домінування
24. США та їх роль в процесі формування об'єднаної Європи в повоєнний період
25. Особливості трансатлантичного військово-політичного співробітництва в період «холодної війни»
26. США та Європейське Економічне Співтовариство у 1970-х – 1980-х рр.: особливості взаємодії.
27. США – ЄС: трансформація двосторонніх відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
28. США та країни ЄС: особливості двосторонніх стосунків на сучасному етапі.
29. Американсько-британське співробітництво та його специфіка.
30. США – ФРН: особливості двосторонньої взаємодії
31. Суперечності розвитку американсько-французьких відносин на сучасному етапі.
32. Країни арабського світу в системі зовнішньополітичних координат Сполучених Штатів Америки
33. Особливості близькосхідної політики США в постбіполярний період
34. США та Ізраїль: особливості стратегічного партнерства у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
35. Арабо-ізраїльський конфлікт та зовнішньополітична позиція США
36. Трансформація американо-іранських відносин у роки «холодної війни»
37. Двосторонні відносини США та Ірану в постбіполярний період
38. Американсько-турецькі стосунки та їх трансформація у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
39. Військово-політичні конфлікти на Близькому Сході та участь у них США
40. Китай у зовнішньополітичній стратегії США
41. Американсько-японське стратегічне партнерство у другій половині ХХ – у ХХІ ст.
42. Південна Корея в системі зовнішньополітичних координат США
43. КНДР – США: суперечності двосторонніх відносин у 1990-х – 2000-х рр.
44. «Ядерна програма» Північної Кореї як фактор міжнародної напруги в ХХІ ст.
45. Традиція спадкоємності у зовнішній політиці США
46. Повноваження президента у сфері зовнішньої політики США
47. Взаємовідносини президента та Конгресу в процесі формуванні зовнішньої політики США
48. Система зовнішньополітичних інституцій США
49. Рада національної безпеки США: функції, структура, повноваження
50. Зовнішньополітичні відомства США
51. Законодавча влада США: роль та місце в процесі формування зовнішньополітичних рішень країни
52. Зовнішня політика США: ідеологічні засади
53. Національна безпека та зовнішня політика США

54. Система пріоритетів та цілей американської зовнішньої політики
55. Суспільна думка та американська зовнішня політика
56. Групи інтересів та зовнішня політика США
57. Особистісний фактор у зовнішній політиці США
58. Етнічний фактор у зовнішній політиці США
59. Форми та методи дипломатії США
60. Світова гегемонія та збройні сили у міжнародній діяльності США
61. Політика «м'якої сили» у зовнішній політиці США. Форми та методи політики «м'якої сили»
62. Публічна дипломатія США
63. Концепції глобального лідерства США
64. Нові підходи до політики національної безпеки в США після подій 11 вересня 2001 р.
65. Перспективи стратегії жорсткої гегемонії. «Доктрина попередження»